TONSÄTTAREN

Nr 1 | 2011 FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE

Bara nytt i Kulturskolan

Hur låter det på bio?

Prisad duo spelar på skrot

Förvirrande Luciapsalm

Om Förväntan

Martin Q Larsson
ordförande

”What matters is not ideas, but the people who have them. Good people can fix bad ideas, but good ideas can’t save bad people.”
Paul Graham, 2005

DEN GÅNGNA HÖSTEN har påmint oss om några saker. Den har påmint oss om att det offentligas stöd bland annat är till för musik. Att de människor som röstar på de politiker som bestämmer vart stöden till svensk kultur ska gå, till dels gör detta för att de vill ha tillgång till bra musik. Jag tror inte detta är någons förstaprioritet när man väljer valsedel; fantastisk musik ligger knappt på tjugonde plats på önskelistan över vad medelmedborgarna vill ha i livet. Men vad de tror, är att de personer de väljer att bedöma världen i deras ställe, har förmågan att välja det de själva borde ha valt, bara de själva hade förstått lika mycket.

Våren 2010 såg vi som lever och verkar i musiklivet en vision. Erik Sjöström, Anna Lindal och Lotta Brilioth Biörnstad gav oss en uppenbarelse, i den prosaiska formen av en Statlig Utredning. Vi såg en bild av ett musikliv där konstnärerna sitter vid rodret, där de som är närmast musiken också är de som formar den. Inte för att behålla positioner eller tillskansa sig någon slags makt, utan helt enkelt för att de älskar musik, för att de ser något ingen annan ser. För att de hör något som kan ge dessa som svenskt kulturstöd egentligen är tillämnat – de svenska medborgarna – fantastiska ljudupplevelser.

Lejonparten av hösten debatterades detta intensivt. Regeringen utsåg på oklara grunder en icke helt självklar entitet att genomföra detta grandiosa uppdrag. Med en stolt summa om 44 miljoner svenska kronor – 0,005% av stadsbudgeten, 0,4% av statens kulturbudget – gavs den myndighet vi fram till sista april benämner Statens musiksamlingar, uppdraget att initiera ett Statens musikverk; en myndighet med avsikt att kanalisera, distribuera och realisera icke blott historiens utan även nutidens musikliv, en myndighet att gjuta nytt liv i det fria och i det förflutna.

DAGARNA SYSSELSÄTTER sig några av regeringens tjänstemän och förtroendevalda med att tillsätta de poster vid sagda verk som skall söka lotsa det genom dess utslagsgivande första tid. Det är knappast överord att Statens Musikverk lite står och faller med vilka personer detta blir; det är en sak att kläcka ur sig en god idé, och ibland en helt annorlunda att föra den ända till en framgångsrik verklighet. Myndigheten är naturligtvis blott i sin linda, det återstår ännu minst ett år av kloka överväganden och stridiga viljor att få den på fötter, och åter år att tillkämpa sig en praxis att döma gott från ont, angeläget från oväsentligt. Att fördela det ringa skärv regeringen funnit det lämpligt att överantvarda åt Tonkonstnärerna att om icke förvalta, så i vart fall föreslå.

Och jag ska inte sticka under stol med att vi känner oss en smula nervösa, förväntansfulla, ja rentav nyfikna på vad det ska bli av de storvulna planerna. Skall det, som så många grandiosa företag,

TONSÄTTAREN
fst FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE

Tidningen Tonsättaren ges ut av Föreningen svenska tonsättare och kommer ut med fyra nummer per år. Tidskriften är gratis. Vill du börja prenumerera, sluta prenumerera eller annonsera, vänd dig till nedanstående adress och telefon eller till kansli@fst.se. Lyssna till ny musik på www.composersradio.com • adress: FST, Box 273 27, 102 54 STOCKHOLM • telefon: 08-783 95 90 • fax: 08-783 95 40 • hemsida: www.fst.se • ansvarig utgivare: Martin Q Larsson • martinq@fst.se • redaktör: Anna Hedelius • tonsattaren@fst.se • formgivning: Adam Herlitz • omslag: Gitarreleven William Langert på Kulturskolan Linné, Göteborg • omslagsfoto: Mette Muhli • tryck: Grafiska Punkten • 0470-700 700 • ISSN 2000-7485

i slutändan bli en tummetott, ett storslaget bidrag till musikens kontorister, ett bidrag som stannar i organisationen utan att så mycket som ett pip når ut till medborgarnas lystna öron? Eller skall det revolutionera svensk bidragsgivning på kulturområdet, och bliva till ett föredöme och ett prejudikat för hur stat, landsting och kommuner framgent skall fördela sina kulturpolitiska medel?

Därom veta vi intet. Vad vi emellertid vet, är att när man nu gläntat på förlåten, nöjer vi oss inte med att sitta på reservplats. Vi, som till dagligdags komponerar, framför och arrangerar konserter med nutidens musik, vi som mot bättre vetande och allt ekonomiskt förnuft, föresatt oss att på olika sätt erbjuda medborgarna häpnadsväckande musik, vi nöjer oss inte längre med att se statens, landstingens och kommunernas än så länge faktiskt generösa bidragsgivning till det musikaliska området gå till en växande industri av organisatörer av detsamma. Vi nöjer oss inte med vaga målsättningar, fluffiga beskrivningar och berg av buzzwords. Vi vill ha resultat.

1995 BESTÄMDE SIG Sveriges riksdag för att Sveriges konstnärer borde kunna leva på produkten av sin konst. Vi är ungefär lika nära detta mål idag som vi var då. Statens Musikverk skall när det väl är etablerat, årligen investera 25 miljoner i olika sorters musikprojekt. 25 miljoner svenska kronor är allvarligt talat i en statsbudget samma sak som en prutt i rymden, om vi ska tala klarspråk. Men det är också 25 miljoner kronor mer än ingenting, 25 miljoner som i rätta händer kan åstadkomma underverk, 25 miljoner som korrekt använda kan bygga broar till okända landskap, 25 miljoner som kan sprida ljus där det förut var mörkt, ljud där det förut var tyst.

VI VÄNTAR NU, vi väntar oss nu. Vi som komponerar musik. Vi som framför musik. Vi som arrangerar konserter med musik. Vi som ger ut skivor med musik. Vi som gör musik på Internet. Vi som gör musik med kids i skolor. Vi som gör musik med seniorer på ålderdomshem. Vi som gör musik i samhället. Vi som gör musik i enslighet. Framför allt vi som gör musik som ingen väntade sig, vi som gör musik som inte är komponerad av döda farbröder från Tyskland och Ryssland, som inte är mittenfåran av vad vi tror ingen ska ha något emot; som vågar ta en ställning för eller emot vad som helst. Som är njutbar eller fruktansvärd eller fantastisk eller omöjlig eller åtråvärd eller cool. Som är det Sveriges medborgare alltid drömt om men aldrig lyssnat till.

”när man nu gläntat på förlåten, nöjer vi oss inte med att sitta på reservplats.”

Vi väntar oss nu, svenska väljare och musikälskare väntar sig nu, att vi ska kunna genomföra några – om icke alla – av dessa storslagna planer, till samhällets nytta och båtnad. Och vi nöjer oss inte med mindre. Vi har gläntat på förlåten, vi vet vad som varder oss givet. Denna höst har härdat oss, denna höst har enat våra styrkor, denna höst har givit våra röster en klang. Denna höst har visat oss att vi kan. Att vi vill. Att vi måste. ■

Martin Q Larsson

Bearbetning av tal vid Föreningen Svenska Tonsättares Julmiddag 2010.

Musikens möjligheter

Anna Hedelius
redaktör

DET HÄR NUMRET av Tonsättaren har temat Möjligheter. Vi har öppnat ögonen för vilka konkreta möjligheter vi kulturarbetare har att verka för ett bättre ny musik-klimat.

I och omkring Göteborg skriver tonsättare musik direkt för Kulturskolan i projektet Bara nytt. Kombinationen barn och musik är ett viktigt ämne, som vi har berört i Tonsättaren förut. I nr 3.2008 intervjuade vi violinpedagogen Evabritt Gratte, som med tonsättarna Mats Persson och Mats Lindström, initierade ett framgångsrikt nutida musik-projekt för barn i Stockholm 2002. Projektet fick sin fortsättning på World New Music Days i Växjö 2009. Vi talade i samma nummer med Stockholms saxofonkvartett, som spelar nutida för unga runtom i landet – detta bland annat inom ramen för projektet *Tonspråk*. »Vi vill förmedla att ny musik inte är mer märkvärdig än en ny möbel« sa saxofonisten Jörgen Pettersson då.

Det är inspirerande att ta del av barns fördomsfria reaktioner på ny musik. Mer läsning om ovanstående projekt finns i Utbildningsradions bokserie *Tonspråk* och förhoppningsvis snart i den bok Evabritt Gratte och undertecknad håller på att färdigställa.

Film och musik är en annan lyckosam fusion med möjligheter. För några helger sedan rusade jag runt i filmfestivalens Göteborg för att jaga receptet på den bästa filmmusiken medan K-spanaren Göran Willis rotade efter tidernas bästa soundtrack i sina gamla LP-backar.

Duo Ego, som fick FST:s interpretpris förra året, berättar i en intervju att de ser alla möjligheter att sprida ny musik i Sverige och utomlands.

Det är ovanligt mycket Västsverige i Tonsättaren denna gång. En slump? Eller visar ett temanummer om möjligheter vad som på allvar är Sveriges nutida framsida? ■

Anna Hedelius
redaktör

Bara nytt **heter projektet där tonsättare skriver musik unikt för Kulturskolan. Liv Landell Major hängde med på en lektion.**

Nytt och fräckt i Kulturskolan

TEXT • LIV LANDELL MAJOR
FOTO • METTE MUHLI

William Langert och hans lärare Thomas Andersson tar greppet om *Never Odd or Even*.

VARFÖR SKRIVS det så sällan ny musik som unga ensembler kan spela, trots att Sverige har så många kompetenta musikskapare? Det är den centrala frågan som fått Kultur i väst att initiera projektet Bara nytt. I syfte att bredda den samtida repertoaren med nytt material av varierande karaktär har man bjudit in professionella tonsättare till olika kulturskolor, vars elever får chansen att studera in unika musikstycken.

På Kulturskolan Linné i Göteborg har en grupp gitarr- och blockflöjtselever just börjat bekanta sig med Anna Erikssons nya verk *Never Odd or Even*. Och Kultur i västs vision om kreativa möten mellan dagens och morgondagens proffs ser ut att kunna bli verklighet. Mångårige gitarreleven William Langert, 15 år, är positiv:

– Det är roligt, musiken är ganska speciell. Styckena är inte så svåra, fast lite fräckare än vanligt. Man har ingen tydlig melodi att följa hela tiden. Det går inte att lyssna på de andra i →

ensemblen, eftersom alla spelar olika. Men när det stämmer så blir det bra.

Anna Eriksson bekräftar William Langerts upplevelse:

– Namnet *Never Odd or Even* är en palindrom, som alltså kan läsas både framlänges och baklänges. Det speglar sig också lite i musiken, där de tre olika delarna har olika karaktär men ändå förenas av en gemensam tonalitet. Man kan sammanfatta karaktärerna i de tre satserna som ösigt/improvisatoriskt/meditativt.

– Kultur i väst har valt att engagera tonsättare som representerar olika genrer, fortsätter hon. Någon skriver för stråkorkester, någon skriver för blåsorkester och jag själv för gitarr och blockflöjt. Tittar man på helheten så har man fått med nästan alla instrument som spelas på kulturskolorna.

Korta varierade stycken

När det gäller konstnärligt innehåll har Anna Eriksson inte anpassat musiken efter det faktum att utövarna är barn och unga. Hon betraktar *Never Odd or Even* som vilken del som helst av sitt konstnärskap:

– Ja, innehållsmässigt hade stycket lika gärna kunnat spelas av en professionell ensemble. Däremot kan det formmässiga tänkandet kopplas till att Kulturskolan är mottagare. När jag har skrivit det här har jag sett ensemblen framför mig hela tiden. Det gör jag inte annars.

Anna Eriksson konstaterar att hon i egenskap av gitarrlärare har koll på hur eleverna uppfattar nya noter:

– Min erfarenhet av undervisning har fått mig att skriva korta stycken och variera mycket. Och så har jag lagt in lite udda speltekniker i varje stycke, så att ungdomarna får uppleva något nytt.

Ett exempel på en sådan teknik är att sjunga samtidigt som man spelar blockflöjt, för att få en multifonic effekt. Läraren Birgitta Edlén har just introducerat det i sin undervisning, med gott resultat:

– Ja, jag hade precis en elev som spelar basblockflöjt. Hon blev inspirerad av både sångtekniken och hela stycket. Hon och jag har arbetat mycket med andra satsen, som är väldigt fri och låter fingrarna jobba intensivt. Sista satsen kändes också spännande, med sin meditativa känsla och utskrivna melodi.

Positiva utmaningar

Birgitta Edlén och hennes kollega Thomas Andersson har inte hunnit med så många repetitioner, men känner ändå att de har fått positiv elevrespons.

– Det har vi verkligen, säger Thomas Andersson, som är gitarrlärare. Innan vi satte igång funderade jag på om eleverna skulle tycka det är roligt att spela något annat än *Tokyo Hotel* – helt i onödan! I går kom en tjej till lektionen och kunde allting utantill! Hon hade lärt sig hela stycket på en vecka!

– Det hade inte jag klarat, utbrister Anna Eriksson.

– Eleverna tycker att det här är otroligt skoj, helt enkelt, fortsätter Thomas Andersson. Och jag tror att det blev ett lyft för dem att de lyckas det svåra, mer abstrakta. Mitt intryck är att de uppskattar att få göra något som varken de själva eller någon annan har gjort förut.

Känner de sig som pionjärer?

– Jag tror det, säger Thomas Andersson. Och det är de ju!

Hur Bara nytt på Linné kulturskola ska rundas av är inte spikat, men Anna Eriksson, Birgitta Edlén och Thomas Andersson är inriktade på minst en konsert:

– Eleverna ska göra en inspelning, och vi har en konsert bokad på Ärlegården i Göteborg. Men vi vill så klart ge fler! Dels för att Annas musik är värd det, dels för att våra elever skulle växa, säger Birgitta Edlén.

På frågan vilka förväntningar de har på våren med repetitioner och

FOTO: SVEN RÅNLUND

Anna Eriksson är en av tre tonsättare som har skrivit musik för Kulturskolan.

> **”Innehållsmässigt hade stycket lika gärna kunnat spelas av en professionell ensemble.”**
>
> ANNA ERIKSSON
> TONSÄTTARE

”I går kom en tjej till lektionen och kunde allting utantill! Hon hade lärt sig hela stycket på en vecka!”

THOMAS ANDERSSON
GITARRLÄRARE

Johanna Sahlberg, Sally Björk Gabrielsson, William Langert och Thomas Andersson.

konserter svarar musiklärarna att det ska bli intressant och framförallt roligt. De hoppas att Bara Nytt ska bli början på en mer gränsöverskridande kulturskola, med exempelvis komposition på schemat:

– Jag skulle gärna se att eleverna fick vara med och skapa musik, säger Thomas Andersson. Nu kommer många till oss med låtar de har skrivit hemma, men det hinns inte riktigt med på allvar.

– Ja, tänk att ha en workshop i komposition med tillgång till en tonsättare som Anna, säger Birgitta Edlén.

– En spännande idé, tycker Anna Eriksson. Jag tror att många musikskolelärare redan använder improvisation i sin undervisning. På så vis kan eleverna vara med och skapa. Men det vore roligt med renodlad komposition på Kulturskolan. ■

Bara nytt

■ Bara nytt är ett statligt finansierat projekt på tre år, som administreras av Kultur i väst (fd Musik i väst). Totalt engageras nio tonsättare som kopplas till varsin kulturskola. De musikaliska verken görs på längre sikt tillgängliga för samtliga svenska kulturskolor, via Internet i samarbete med kulturskolan.se.
■ Bara nytt genomförs i fyra steg: komponering, lärarfortbildning, instudering på kulturskolorna samt sommarkurser.
■ För närvarande pågår tre samarbeten inom Bara nytt: Kompositören Anna Eriksson samarbetar med kulturskolan Linné, Jorge Alcaide jobbar med kulturskolan i Tidaholm och Louise Wanselius med kulturskolorna i Kungälv och Ale.

De fick FST:s interpretpris förra året och med det en inspirerande skjuts i karriären. Möt Duo Ego, en komplett operaensemble på två.

TEXT • ANNA HEDELIUS
FOTO • KRISTIN LIDELL

Duo med egensinne

EN 11 SEPTEMBER 2001, samma kväll som osannolika bilder med de brinnande tvillingtornen kablades ut över världen, tilldrog sig ett betydligt fredligare arrangemang i en konsertlokal i Skövde. Duo Ego hade sin allra första konsert.

– Det var en konstig start, minns Monica Danielson, duons mezzosopran.

Tio år senare har hon och slagverkaren Per Sjögren blivit en etablerad duo i nutida musik-kretsar. De konserterar i Sverige och utomlands – denna vår i Odessa och Litauen; tidigare bland annat i Baltimore, USA.

– Den amerikanska tonsättaren Stuart Saunders Smith har skrivit ett stycke för oss och det är mycket möjligt att det kommer mer därifrån.

Men låt oss börja från början, nämligen när Monica Danielson och Per Sjögren, då kolleger i nutida musikensemblen Gageego, beslutade sig för att göra något på egen hand.

– Vi var båda sugna på att spela i ett mindre format, berättar Per Sjögren. Det är kul att vara många, men det blir också väldigt krångligt ibland. Tänk att få ringa ett telefonsamtal, i stället för fem-sex stycken.

– När vi började fanns det ingen repertoar för sång och slagverk, fortsätter Monica Danielson. Sammanlagt har vi hittat fem-sex befintliga stycken. De tonsättare vi sedan kontaktade för att beställa verk av tyckte att det var både inspirerande och utmanande att skriva för bara slagverk och röst.

Med tiden har Duo Ego byggt upp en rik repertoar skriven av företrädelsevis svenska nu levande tonsättare, men några gamla godingar, som John Cage, finns också på repertoaren.

> **”Så länge människan har funnits har hon kommunicerat med röst och rytmer.”**
>
> PER SJÖGREN

– Hans *Forever and Sunsmell* från 1960 är vår barockmusik, skrattar Per Sjögren.

Udda instrument

Sång och slagverk ser de som en både udda och ursprunglig kombination.

– Det är egentligen det mest naturliga sättet att framföra musik, funderar Per Sjögren. Så länge människan har funnits har hon kommunicerat med röst och rytmer.

– Troligen är det så naturligt att ingen har brytt sig om att skriva för den sättningen, fortsätter Monica Danielson och Per Sjögren hakar i:

– Dessutom har det inte varit särskilt prestigefullt. Tonsättare vill skriva för de nya instrument som kommer.

Själv har han en uppsättning rätt sköna instrument, eller skrot som han själv väljer att kalla somligt, hemma i sin studio i Råsunda utanför Stockholm. Den mest lyckade uppfinningen består av en bilfjäder, hängandes i ett snöre, i sin tur fäst vid en trumma, som hänger i taket.

– Det går att spela på fjädern i sig, men när man gör det sätts resonansen i trumskinnet i svängning, så att det bildas ett lustigt biljud – nästan som elektroakustisk musik. Dessutom kan man knäppa på snöret. Jag uppfann instrumentet tillsammans med tonsättaren Per-Magnus Lindborg, som var på besök i lokalen. Nu vill

Thomas Liljeholm troligen använda samma instrument i ett nytt stycke.

– Tvättbrädan är också rolig, säger Monica Danielson. Det är en stor gammaldags tvättbräda som vi använder till Paula af Malmborg Wards opera *Vad man måste*, som hon instrumenterade med många olika husmorsprylar. Hon ropade in den på Tradera.

Instrumentförrådet växer ständigt. Men Duo Ego har lärt sig ett och annat genom åren. Numera försöker de styra tonsättarna att skriva för den sättning de för tillfället planerar att kånka med sig till konserterna.

– Vi brukar sätta gränsen vid att allting ska gå in i en kombi, förklarar Per Sjögren. Annars blir det för dyrt och krångligt. Ibland spricker det och då får vi hyra en minibuss. Det går också, men det finns en kvalitet i att begränsa sig lite. Det går att göra mycket med två trummor och en vibrafon.

Tar ton från träblock

Med två så pass olika stämmor som sång och slagverk är Duo Egos repertoar ofta krävande. Det har hänt att Monica Danielson under flera veckor har bläddrat i ett nyskrivet verk utan att orka ta sig an det.

– Så var det med Christer Lindwalls *Öppna fält*. Det är fruktansvärt svårt. Det går fort, det är konstiga intervall, en miljard toner och rytmer som man aldrig har hört talas om förut. Jag visste inte vad jag skulle börja någonstans. När vi sedan träffade Christer, sa han: »Fan vad ballt att man kunde sjunga det. Jag trodde att det kanske inte gick«. I dag är det ett av våra älsklingsstycken.

Öppna fält var lika komplext för Per Sjögren, men i dag betraktar duon stycket som ett viktigt utvecklingssteg.

– Vi lärde oss massor och höjde vårt självförtroende avsevärt, berättar Per Sjögren.

I komplexa stycken finns det ofta en →

ANNONS
New releases on Chamber Sound!

THOMAS LILJEHOLM
OCULAR
CSCD08038
B. Pettersson/ M. Persson, Musica Vitae /Royal Swedish Navy Band, Aniara String Quartet, Stockholm Saxophone Quartet

ANDERS HULTQVIST TRACES
CSCD08040
Ensemble Ars Nova, Ars Nova String Quartet, Trio TribukaitPetterssonBerg, Kulchural Archipelagos Quintet

DUO VIOLONCELLISSIMO GRAVITATION
CSCD10041
M. Maros, A. Zagaykevych, L. Ekström, A. Eriksson, L. Yurina, P. Schuback, V. Larchikov

AXELSSON & NILSSON DUO NORDOST
CSCD10042
Leilei Tian, Volker Staub, Axelsson & Nilsson

STAFFAN STORM SOUVENIERS OMBRES
CSCD10043
Trio Tribukait-PetterssonBerg

SPANNING SCANDINAVIAN EAM
CSCD10044
M. Bång, H. Parment, A. Blomqvist, M. Tally, T. Liljeholm, H. Frisk, H. Kozakura / S. Vogel, M. Mattiesen, P. Salmela, S. Östersjö, J. Pettersson

COMMUNICATION PERSPECTIVES 2002-10
CSCD11045
S. Storm, P. Sundin, A. Schaathun, J. Dafgård, D. Rotaru, P. Simmerud / Ensemble Ars Nova, M. Andersson, Axelsson & Nilsson Duo, Peärls Before Swine, Experience, Trio Spectra

Distributed by:
Naxos Sweden AB: www.naxosdirect.se
Chamber Sound: www.chambersound.se

NAXOS
CHAMBER SOUND

frihet att bygga någonting eget utifrån notbilden. Innebär det att Duo Ego improviserar fritt ibland?

– Kanske inte improviserar, mer tolkar noterna fritt, förklarar Monica Danielson. Samtidigt är jag petig med att det ska bli rätt om det är skrivna toner. Jag tycker att det är roligt att lära mig alla omöjliga intervall; det är någon slags defekt jag har.

– Du har också en förmåga att ta ton från de mest underliga saker, till exempel från en cymbal eller ett träblock, fortsätter Per Sjögren.

– Ja, det är som ett absolut gehör, fast jag inte har det på riktigt; jag måste ha något att relatera till. Det är lite konstigt, men jag försöker att inte analysera det för mycket, för då kanske det försvinner.

> **”Jag tycker att det är roligt att lära mig alla omöjliga intervall; det är någon slags defekt jag har.”**
>
> MONICA DANIELSON

Opera på två

Duo Egos stycken är i regel korta, mellan fem och femton minuter.

– Det är rätt krävande att bara vara två, säger Monica Danielson. Även för publiken blir det väldigt koncentrerat; vi har inga musikaliska mellanspel då de kan slappna av, så det får varken bli för långt för de som lyssnar eller oss som gör det.

För att variera konsertprogrammen har de på sistone sneglat åt det musikdramatiska hållet. Monica Danielson har en bakgrund som skådespelande operasångerska, bland annat i gruppen Musikteaterverket, som hon är ena halvan av. Även Per Sjögren agerar gärna på scenen, till exempel i dansföreställningen *Ah hallo, bebis*, som har turnerat Sverige runt de senaste två åren.

Duo Ego har nu två operor på repertoaren – *Vad man måste* samt Anna Erikssons opera *En flygvärdinnas sånger.*

– De sceniska grejerna blir otroligt uppskattade publikt, berättar Monica Danielson. Bägge operorna innehåller mycket humor.

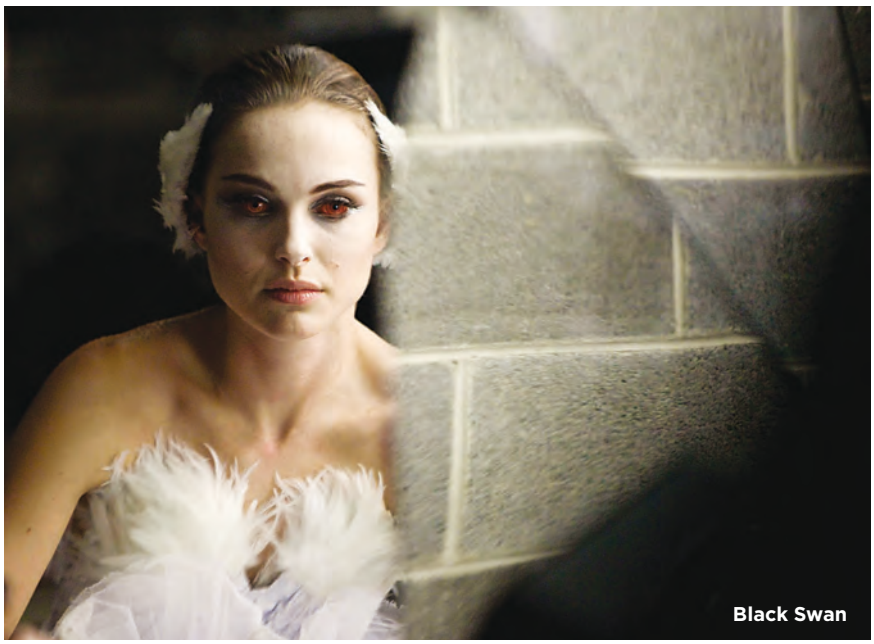
Duo Ego håller också nutida musik-workshops, ofta med John Cage-styckena *Five* och *Aria*, för musikstuderande och på estetgymnasier. Dels för att det ger mycket tillbaka men också för att de vill bredda sig och hitta alternativa inkomstkällor. De upplevde 2009 och 2010 som tröga år med begränsade resurser i arrangörsledet. Därför kom FST:s interpretpris som ett välkommet brev på posten.

– Man blir så glad över ett pris som man inte har sökt, men som plötsligt kommer för att någon har suttit och tänkt på en, säger Monica Danielson.

– Det som jag tycker är extra fint är att tonsättarna ger priset till en annan yrkeskategori, fortsätter Per Sjögren.

Monica Danielson och Per Sjögren bor sedan flera år tillbaka i varsin stad, Göteborg respektive Stockholm, men de upplever inga större svårigheter att samarbeta engagerat. De intensivrepar 6–7 gånger per år och har utvecklat en metod för detta. Över huvud taget verkar Duo Ego vara en på alla sätt samstämmig ensemble.

– Hade vi inte trivts ihop hade vi lagt ned någonstans på vägen. Vi ska ändå åka en massa tillsammans – sitta i bilar, flygplan och bussar, så det gäller att det är kul också. ■

Black Swan

Tystnad

Medan du blundar

Lyssna på film... Om att hålla öronen öppna på Göteborgs filmfestival.

TEXT • Anna Hedelius

BEHÖVER DU RECEPTET PÅ en fungerande film? I Nikolaj Arcels *Truth about men* skriver manusförfattaren Mads (Thure Lindhardt) tv-dialog med ett halvt öga slutet och kan både fram- och baklänges utföra en komplett kartläggning av dramaturgiska vändpunkter. Givetvis innehåller hans anrättning även filmmusikaliska ingredienser. Placera en upbeatsång lagom till slutexterna för att runda av och blicka framåt, och du har publiksuccén som en krämig aioli på bouillabaissen.

En helg på Göteborgs internationella filmfestival ger många möjligheter att undersöka hur receptet efterlevs. Att se film med öronen är en intressant expedition genom fladdrande stråkar, svajig electronica, plonkande gitarrer, skärande gnissel, känslosam cello och melankoliska pianoackord.

Klart står att musiken, i vissa festivalfilmer, är en mer uppenbar komponent än i andra. I Darren Aronofskys *Black Swan* dansar sig den anorektiska balettdansösen Nina (Natalie Portman) inte bara till vansinne till tonerna av Tjajkovskij utan får också orgasm till ett ohejdat violincrescendo. I Lisa Langseths *Till det som är vackert* förebådar Mozarts dödsmässa redan i inledningen det ofrånkomliga slutet.

Men musiken är förstås fundamental även i filmer som inte handlar om musik. Den isländska ishavsskräckisen *Brim* (regi: Árni Ólafur Ásgeirsson) skulle te sig som en stilla fisketur om inte den distade elgitarren sakta men säkert byttes ut mot dramatiska stråkar då stormarna nära nog slår både båt och besättning i bitar. Tonårsdesperationen, som så pricksäkert skildras i Frida Spångs kortfilm *Sugar, Silence, Rain and Mittens*, får musikalisk accent av de rätta gitarriffen och den flödande symfonirocken. Och så ibland, som i Olivia Kastebrings kortfilm *Tystnad*, är det bara tyst. Men det är tyst med mening.

Inget är så verksamt som förvridna ljud och otäcka ekon då hallucinationerna tar över en rollgestalt. Vi hör dem i *Black Swan, Truth about men, Brim* och i Marcus Lavings kortfilm *Medan du blundar.*

Och för älskare av film och musik är det bara att hålla tummarna för att festivalens hederspristagare Charlie Kaufman får ihop finanserna till den musikal han drömmer om. Femtio sånger signerade Kaufmans musikaliske följeslagare Jon Brion blir mumma för film och music lovers. ■

Minnesvärda filmögonblick hänger intimt ihop med musik. Inledningsscenen till *American Beauty* med Thomas Newmans minimalistiska pianotoner och flygbilder över en till synes välmående villaförort är ett exempel. Göran Willis tar gamla vinyler till hjälp i jakt på filmmusikens gåta.

På spaning efter filmens toner

TEXT • GÖRAN WILLIS

FÖR ATT EN FILM ska bli en framgång hos kritiker och publik krävs ofta att det finns några scener med stark, nästan magisk symbios mellan bild och musik. Som i Lukas Moodyssons filmer. Eller i filmerna om *Jönssonligan* med ledmotiv och synk av tonsättaren Ragnar Grippe. Men i många svenska filmer finns inte tillräckligt med pengar för specialskriven filmmusik. Beror det på att filmmänniskor är bildmänniskor? Eller på att vår store demonregissör inte använde nyskriven musik i sina filmer?

– Ingmar Bergmans kritikerrosade filmer blev stilbildande och har påverkat svenska regissörers inställning till filmmusik, förklarar Ragnar Grippe. Han använde ofta klassisk musik i sina filmer och hade, i och med sitt äktenskap med pianisten Käbi Laretei, tillgång till den musikvärlden på hemmaplan, vilket måste ha varit oerhört bra.

Vad är då den viktigaste funktionen för filmmusik?

– Filmmusik ska berätta en parallell historia, addera en känsla till bilden. Tänk dig den här situationen i en film: Vi befinner oss i utkanten av ett industriområde. En man är på väg hem med buss från sitt arbete. Han är skittrött och less på sitt jobb. Allt detta kan musiken förmedla utan behov av vare sig dialog eller berättarröst.

Konstnärlig krock

Ragnar Grippe har skrivit filmmusik till flera svenska långfilmer, *Skuggan av Henry, Kejsaren* och *En flicka på halsen*, men är mest känd för ledmotivet till filmerna om *Jönssonligan* samt tv-serien *Svensson Svensson*.

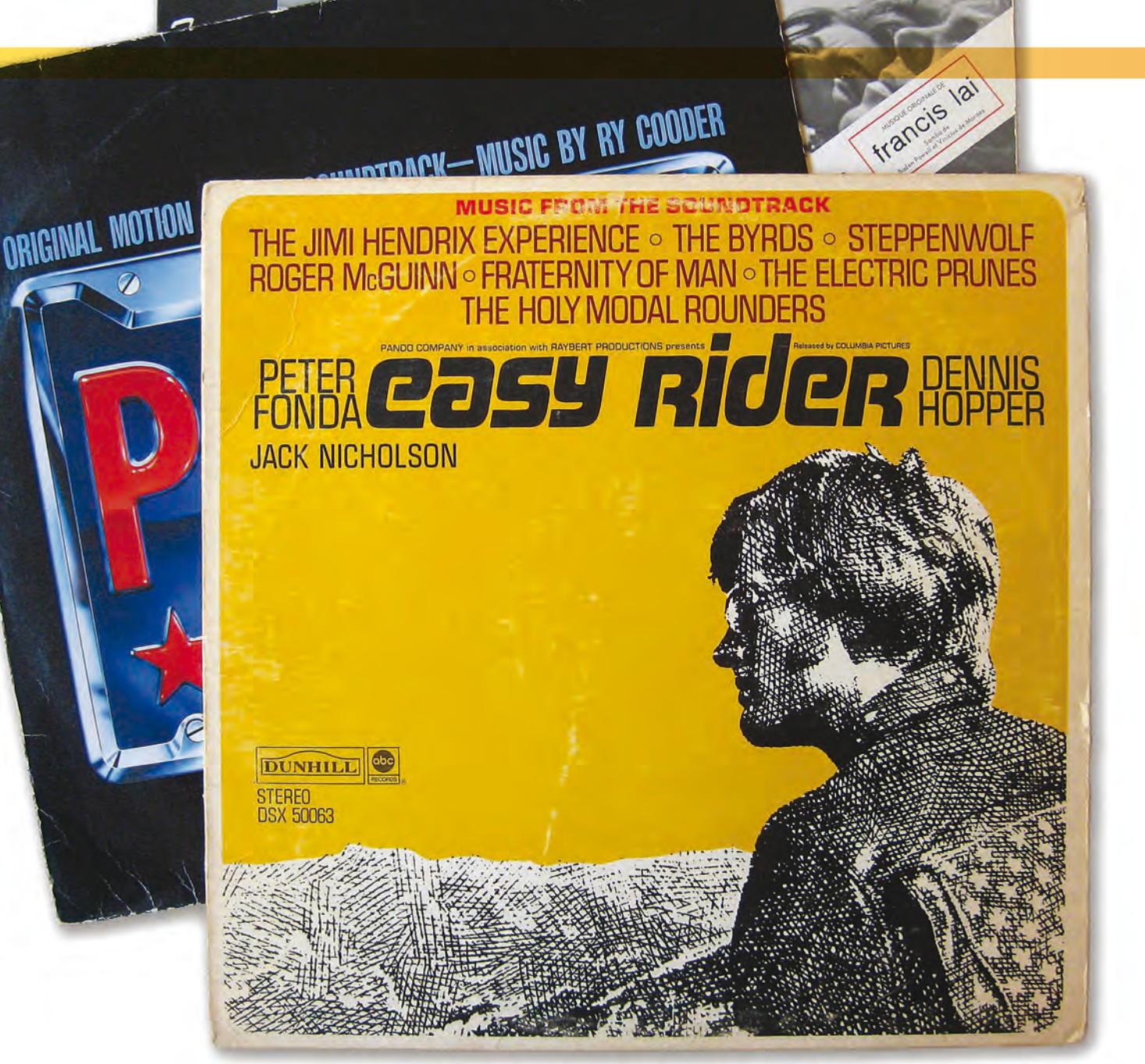
– Jag har blivit ganska så bespottad för denna insats. På 1980-talet ansågs det inte comme il faut för en seriös tonsättare att göra musik till en filmkomedi. Men jag gillade uppdraget och eftersom jag saknade både studio och den budget som i USA ofta finns för orkestrering av musik, fick jag idén att använda min Synclavier och skapa en annorlunda, minimalistisk musikslinga. Nyfikenheten drev mig och jag fastnade för idén med en enkel tonföljd i sextakt. Synclavierens begränsning att, beroende på storlek, bara kunna spela ett visst antal stämmor samtidigt, var bra för kreativiteten. Egentligen består ledmotivet till *Jönssonligan* av en basstämma och en melodistämma – den vi kan vissla.

> **”Filmmusik ska berätta en parallell historia, addera en känsla till bilden.”**
>
> RAGNAR GRIPPE

Hitchcock i täten

Musikern Peter Bryngelsson, som startade sin musikaliska resa i bandet Ragnarök på 1970-talet, är idag lärare i filmmusik på Musikhögskolan i Malmö och författare till boken *Filmmusik*. Hur tycker han att filmmusiken har utvecklats genom åren?

– Fram till 1960-talets början var filmmusiken i Hollywood präglad av en nostalgi över en drömd framtid.

***Easy Rider* kom 1969 och var en de första långfilmerna som använde redan existerande poplåtar. Som en spin-offeffekt blev *Born to be wild* med Steppenwolf en världshit.**

Musiken användes för att illustrera den amerikanska drömmen om den fria människan. Hela denna tradition av musikläggning bryts i och med Alfred Hitchcocks *Psycho*, som kom 1960. Kompositören Bernard Herrmann var inspirerad av Béla Bartók och skapade musik med en rå intensitet som passade handlingen och den störde motellägaren Norman Bates. Redan i filmens första sekvenser står det klart att handlingen kommer att ses genom den psykopatiske Bates ögon och musiken understryker detta. Musiken representerar det abnorma eller till och med det perverterade. Det var helt nytt.

Peter Bryngelsson poängterar att all bra filmmusik är rörelse.

– Tänk på att orden rörelse och att bli rörd är besläktade, även på engelska och franska. Musiken är ett meddelande från det inre av människan, inte från själen utan från atomerna, molekylerna och cellerna, där det är ständig rörelse. Varför är till exempel de första tjugo minuterna i *Paris, Texas* så magnifika? Jo, i ett ödsligt landskap med stora vidder och lite synlig himmel kommer en äldre man i keps gående mot kameran. Det får ta tid. Ry Cooders komposition och David Lindleys monotona slide guitar gör den →

John Berry (Bondfilmerna) Ennio Morricone och Henry Mancini tillhör de främsta filmmusikskaparna. Mark Knopfler från Dire Straits skrev ledmotivet till feelgood-filmen *Local Hero* från 1983.

långa inledningssekvensen filmhistorisk. Både bild och musik är i rörelse.

Höras men inte märkas

Peter Bryngelsson jämför filmmusik med upplevelsen av att lyssna på musik i bilen, där den blir ett soundtrack till bilden av det förbiilande landskapet på andra sidan den tunna vindrutan, som i en road movie. Han menar att skickliga filmmusikskapare lyckas tala till biobesökarnas undermedvetna. Det är inte meningen att de ska sitta och tänka: »Är inte det där en Bowielåt?« eller »Orup, är det inte han som stammar?«

– Det blir väldigt störande tankegångar om det inte är en film med stark betoning av tidsandan, som *Easy Rider* eller *Mandomsprovet*, två tidiga exempel på spelfilmer där då aktuella artister gjorde framgångsrika soundtrack.

> **”Musiken är ett meddelande från det inre av människan.”**
>
> PETER BRYNGELSSON

Peter Bryngelsson är ansvarig för den tvååriga utbildningen i filmmusik på Malmö högskola. Vad vill han att utbildningens fyra elever ska ha med sig när de är klara?

– Det har jag väldigt klart för mig, nämligen att filmmusik är frukten av en relation mellan regissör och tonsättare, att tonsättaren måste behärska grunderna i det musikaliska hantverket och gå in för yrket med hela sin själ, att ca 40% av alla projekt inte slutförs, att det alltid är oklart hur slutresultatet kommer att bli och att alla tonsättare för film någon gång kommer att få sparken.

Samarbete fruktsamt

En person med erfarenhet av både musik- och filmbranschen är Ragnar Berthling, som sedan en tid är verksamhetsledare på Musikcentrum och dessförinnan arbetade med stöd till filmdistribution på Svenska Filminstitutet. Han tycker inte att svensk filmmusik är så bra som den kunde vara. Detta beror inte i första hand på bristande ekonomi, utan på en bristande känsla för vad ett bra samarbete skulle kunna leda till.

– Jag önskar att filmmakare och kompositörer skulle närma sig varandra; det skulle bägge parter tjäna på. Filmproducenter borde tänka på att det är precis lika viktigt att få till bra filmmusik som att hitta rätt skådespelare eller filmfotograf. Men musikvärlden är väldigt fragmenterad och tyvärr tänker musiker och tonsättare sällan utanför sitt eget konstområde. Om det ska bli mer fokusering på filmmusik måste tonsättarna ta för sig mer. Musikcentrum kommer inom kort att göra en drive för att hjälpa kompositörerna att närma sig just filmbranschen.

Jag ber Ragnar som cineast att välja en scen ur någon favoritfilm där musik och bild samverkar exceptionellt bra.

– Ja, när de röda rosbladen faller över den unga Angela i *American Beauty* till tonsättaren Thomas Newmans minimalistiska pianomusik. Det är ett magiskt ögonblick. Newmans soundtrack är genomgående bra och pianotonerna i ledmotivet kompletteras elegant av marimba, dulcimer, ukulele, tablas och banjo.

Framtida Guldbagge?

Martin Q Larsson, ordförande i Föreningen Svenska Tonsättare, bedömer att ganska många svenska långfilmer idag trots allt innehåller specialskriven mu-

Ry Cooders musik till *Paris, Texas* är ett bra exempel på musik som gestaltar rörelse, menar Peter Bryngelsson och föreslår att vi tittar på den långa, monotona ökenvandringen i inledningen. I *American Beauty* återkommer Thomas Newmans spröda pianotoner och stråkar vid flera ödesmättade tillfällen, till exempel när de röda rosbladen regnar ner över den 17-åriga flickan Angela i badkaret.

”Det är precis lika viktigt att få till bra filmmusik som att hitta rätt skådespelare eller filmfotograf”

RAGNAR BERTHLING

sik. Att det inte är ännu fler kan bero på kunskapsbrist hos filmskaparna eller på att de i många fall är bildmänniskor, som hellre snålar in på musiken än scenografin om pengarna tryter.

Ofta börjar ett samarbete mellan filmregissör och kompositör med att regissören överlämnar ett »blandband« med favoritfilmmusik till tonsättaren att inspireras av. Tonsättarens uppgift kan sedan vara att fylla i vissa preciserade luckor i filmen med musik.

– Det är märkligt att filmmusik fortfarande inte har en helt egen Guldbaggekategori, säger Martin Q Larsson. Om vi lyckas få till en sådan skulle det betyda mycket för filmmusikens status. ■

Roland Forsberg fick sin psalm förvanskad i psalmboken. I stället för skadestånd blev han skyldig Verbum 45 000 kr.

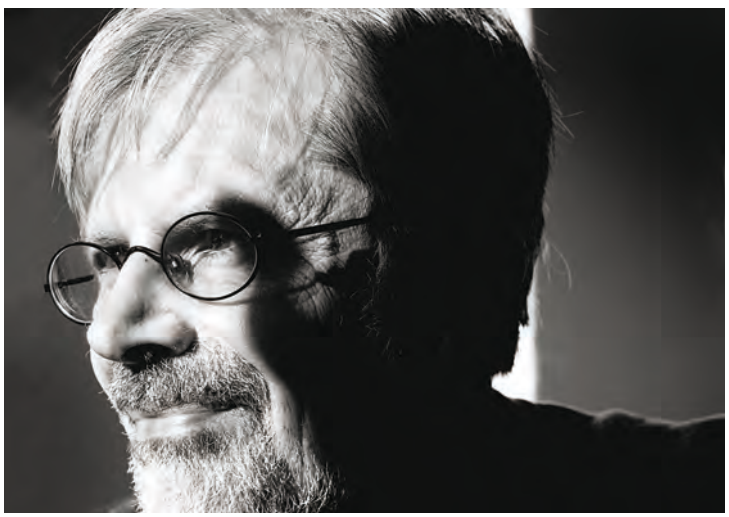

FOTO: GUSTAV GRÄLL

»Jag kan inte stå för notbilden«

»JAG SKREV *Psalm på Luciadagen* 1993 och den trycktes i *Psalmer i 90-talet*. När det var dags för Verbum att trycka *Psalmer i 2000-talet* ville Verbum trycka psalmen igen. Jag hade inget att invända. Efter ett par år träffade jag en kollega som sa ›Vad kul att din psalm är med i *Psalmer i 2000-talet*!‹ Jaha, tänkte jag. Jag hade varken sett boken eller fått läsa något korrektur på min sida. Under de femtio år jag har jobbat med Verbum, bland annat som redaktör för flera samlingar, har det alltid varit praxis att tonsättaren först får korrektur på sin egen psalmsida och sedan får den färdigtryckta boken.

Jag gick in i närmaste kyrka – Andreaskyrkan på Södermalm, granne med min arbetslya – och såg direkt att notbilden var fel; två noter var felryckta. När jag omedelbart ringde förlaget för att påpeka detta sa musikredaktören bara ›Sånt kan hända!‹

Ett så oprofessionellt svar hade jag inte väntat mig av Verbum; jag tyckte inte det var tillräckligt, så jag vände mig till FST:s jurist Thomas Riesler som hjälpte mig att stämma Verbum och yrka på 30 000 kronor i skadestånd. En rimlig summa med tanke på att psalmboken redan var tryckt i 100 000 exemplar; 88 000 av dem var redan sålda. När Verbum fick kännedom om stämningen satte de in 5 000 kr på mitt konto som förlikning, men jag skickade tillbaka pengarna så fort jag förstod var de kom ifrån.

I de 12 000 böcker som ännu inte sålts la Verbum, efter många påtryckningar, in ett rättelseblad. Efter ett och ett halvt år av ytterligare telefonsamtal och påminnelser från mig och FST la de också ut den rätta notbilden på sin hemsida, vilket känns som en klen och alltför senkommen tröst i sammanhanget.

Som *Psalm på Luciadagen* nu är tryckt går den inte att sjunga. Förändringarna är flagranta och förvirrande. Jag kan inte stå för notbilden; den är inte rätt och den är inte min.

Jag förlorade i rätten och blev skyldig Verbum 45 000 kr i rättegångskostnader, trots att de har en egen anställd jurist. Jag överklagade tingsrättsdomen, men fick nyss besked om att Svea hovrätt nekar oss prövningstillstånd. Det återstår nu att se hur advokaterna hanterar situationen. Som tur är har jag FST bakom mig i detta – annars hade jag aldrig vågat gå så här långt.« ■

Berättat för Anna Hedelius

Notiser

Skivan lever och prisas

Nutida Sound heter ett nytt musikpris, som instiftats av tidskriften *Nutida Musik* och nättidningen *Soundofmusic*. Priset kommer årligen att uppmärksamma tre originella nutida verk, som har hamnat på skiva.

Bakgrunden till priset är den oväntat positiva utvecklingen inom skivutgivningen. När många predikar skivproduktens död, till fördel för nedladdad och strömmad musik, är trenden inom den nutida och ickekommersiella musiken precis den motsatta. Utgivningen tilltar, nya skivbolag bildas, egna produktioner ges ut i gamla och nya format som cd, vinylskivor, usb-minnen och kassetter.

Kreativ ordförande

Martin Q Larsson, tonsättare och ordförande i FST, valdes i november in i det nyinrättade rådet för kulturella och kreativa näringar. Rådets uppgift är att bistå regeringen i arbetet med den handlingsplan för kulturella och kreativa näringar som presenterades hösten 2009. Målet med handlingsplanen är att skapa långsiktigt goda förutsättningar för entreprenörer.

Betydelsefull kammarmusik

Klas Torstensson blev 100 000 kronor rikare då han fick årets Järnåkerstipendium för kammarmusikverket *In grosser Sehnsucht*. Verket är skrivet för sopran och pianotrio till texter av Camille Claudel, Frida Kahlo, Drottning Kristina, Rosa Luxemburg och Louise Michel.

Klas Torstensson är född i Gamleby 1951, men har sedan 1970-talet sin bas i Holland. Järnåkerstipendiet instiftades 2009 av Stiftelsen Saltö för att, enligt donatorn Erik Järnåkers önskan, premiera betydelsefulla kammarmusikverk komponerade av svenska tonsättare.
www.klastorstensson.com

FOTO: TEO KRIJGSMAN

Klas Torstensson

FOTO: STEWEN QUIGLEY

Unga tonsättare tävlar

Uppsala kammarorkester bjuder in till Uppsala Tonsättartävling 2012. Tävlingen ger unga tonsättare möjlighet att möta en professionell väletablerad kammarorkester, få medial uppmärksamhet och nå en stor publik med nationell geografisk spridning.

Tonsättare som är födda 1976 eller senare får delta med verk som är max 12 minuter långa och skrivna för kammarorkester/sinfonietta. Tävlingsbidragen ska vara Musik i Uppland tillhanda senast 21 november 2011.

Sex kompositioner går till final. Under en finalvecka repeteras verken av Uppsala kammarorkester under ledning av chefsdirigent Paul Mägi, i närvaro av tävlingsdeltagarna. Därefter följer tävlingsdagen, då verken spelas för en jury och publik. I juryn sitter Daniel Börtz, Paula af Malmborg Ward, Tebogo Monnakgotla, Lena Jonhäll och Paul Mägi.
www.miu.se

Modig musikjournalist

FST har instiftat ett nytt pris, nämligen Musikens möjliggörare. Syftet med priset är att uppmärksamma och belöna den som på förtjänstfullt sätt har möjliggjort att den nutida musiken kan höras av en publik. Den första mottagaren av Musikens möjliggörare är Birgitta Tollan. Priset innebär ett beställningsverk till ett värde av 50 000 kronor. Motiveringen lyder: »Via etern belyser och problematiserar hon fenomenet musikskapande genom fördjupande musikaliska porträtt. En modig journalist med ett genuint intresse för samtidens tonsättare och musiker.«

FOTO: ANJA TOLLAN

Rätt om uruppföranden

I förra numret av Tonsättaren angav Berwaldhallens chef Michael Tydén siffran 15 som svar på hur många uruppföranden de spelar under säsongen. Dessa 15 uruppföranden gäller hela Berwaldhallens verksamhet med kör och orkester. Symfoniorkestern framför 8 av dem.

Sveriges Radio Berwaldhallen är huvudman för både Sveriges Radios Symfoniorkester och Radiokören. Berwaldhallen är inte en statligt understödd verksamhet, utan finansieras med ett anslag via Sveriges Radio AB genom licensmedel. Anslaget ska täcka både orkestern och körens verksamheter samt finansiera de beställningar som görs. Varken Sveriges Radio eller Berwaldhallen är berättigade att söka stöd från Kulturrådet för beställningsverk.

Andra tongångar

Gränslöst skapande

NY MUSIK MÖTER:

TEATER på Inkonst i Malmö, där regissören Jörgen Dahlqvist och tonsättaren Kent Olofsson dekonstruerar en känd Shakespearegestalt i ett undersökande konstlaboratorium i *Hamlet II:exit ghost*. Spelas 17 feb–26 mars.

FOTO: JÖRGEN DAHLQVIST

DRAMA på Audiorama, nyöppnad scen för nyskapande dramatik och elektroakustisk musik på Skeppsholmen, Stockholm. Just nu ges *Blodsbröllop* i regi och queerbearbetning av Nasim Aghili. Spelas till 30 april.

FOTGÄNGARE i Europas kulturhuvudstad Åbo, där elektronmusikern Mika Vainios ljudkonstverk sedan i januari ståtar på Järnvägsstationens gångbro. Åbo är platsen också för Simon Alitalos symfoni *Aura å*, skriven för fartygens signalanordningar, mistlurar, visselpipor, kanoner och kyrkklockor. Framfördes vid Aura å under kulturhuvudstadsinvigningen i januari.

Återuppförs under våren och sommaren.

Lurarna mot omvärlden

VI LYSSNAR IN:

BERLIN, där Maerz Musik, den årliga festivalen för ny musik pågår mellan 18 och 27 mars.

I år fokuserar festivalen på projekt som undersöker relationen mellan ljud och rörlig bild.
www.berlinerfestspiele.de

NEW YORK, där Joseph Conrads roman *The Secret Agent* blir till opera med musik av Michael Dellaira och libretto av J.D. McClatchy. Urpremiär på The Kaye Playhouse den 18 mars.
www.centerforcontemporaryopera.org

ZAGREB, där stadens 26:e musikbiennal är värd för ISCM World New Music Days mellan 10 och 15 april. Svenska tongångar av Katarina Leyman, Mirjam Tally och Cristian Marina kommer att ljuda.
www.mbz.hr

FOTO: HENRIK SUNDLING

Katarina Leyman spelas i Zagreb.

Ur partituret

Vad heter stjärnbilden?

Nej, du ser inte stjärnor. Tecknet betyder »Godtycklig tonlängd i ungefärlig tonhöjd«. Stjärnklart, eller hur?

URUPPFÖRANDET

Mattias Sköld, *Requiem*, Nordic Saxophone Quartet, Cantores och Magnus Sköld, synt, Olaus Petri kyrka, Örebro, 19 mars

FOTO: MARCUS WRANGÖ

Berätta om ditt verk!

– Jag skrev det ursprungligen för Anders Eby, Mikaeli kammarkör och ReBaroque, som nyligen har spelat in det på cd. På saxofonisten Johannes Thorells initiativ har jag skrivit om det för Nordic Saxophone Quartet.

Blir skillnaden stor i uttryck?

– Den klangliga skillnaden blir ganska stor eftersom det tidigare spelades på barockinstrument. Nu blir det en mer modern klang, som kanske inte i första hand är förknippad med kyrkomusiktraditionen.

Hur arbetar du som tonsättare?

– Jag inspireras av gamla tekniker, men är ursprungligen en elektroakustisk tonsättare. Jag jobbar alltid fram idéer och strukturer i datorn. I detta verk är jag framförallt inspirerad av 1300-talsmusik och av isorytmik, det att frikoppla melodi från rytm. Förebilder är också Sven-Erik Bäck och Ingvar Lidholm – därför är det en del tolvton.

Ett svårt verk?

– Det är inte svårlyssnat, men hyfsat svårsjunget. Rytmiken är nog svårast, så det ställer höga prov på kören och framför allt på dirigenten, i detta fall Mats Bertilsson.

TEXT: ANNA HEDELIUS

Konsertkalendarium

MARS

01 **Magnus Bunnskog**, *Herztiers Wiegenlied*, Woodpeckers blockflöjtskvartett, Katarina Widell, Caroline Eidsten Dahl, Kate Hearne, Per Gross, Tromsø, Norge. Även 2–4 mars

02 **Albert Schnelzer**, *A freak in Burbank*, Svenska Kammarorkestern, dir. Thomas Dausgaard, Kölner Philharmonie, Köln

03 **Albert Schnelzer**, *A freak in Burbank*, Svenska Kammarorkestern, dir. Thomas Dausgaard, Stadthalle, Wuppertal

03 **Tobias Broström**, *Arena – Percussion Concerto No. 1*, Darío Solís (Percussion Solo), Contemporary Philharmonic Orchestra, Christian Gohmer, conductor, 8 pm, National Center of Arts Blas Galindo Auditorium, Mexico City, Mexico

04 **Albert Schnelzer**, *A freak in Burbank*, Svenska Kammarorkestern, dir. Thomas Dausgaard, Berliner Philharmonie, Berlin

05 **Albert Schnelzer**, *A freak in Burbank*, Svenska Kammarorkestern, dir. Thomas Dausgaard, Grosser Sendesaal, NDR Rundfunkhaus, Hannover

10 **Anna-Lena Laurin**, *The Painter*, Uppsala Kammarorkester och trio X dir. Paul Mägi, soloist, Anders Bergcrantz

10 **Reine jönsson**, *Att glänsa*, Konserthuset, Malmö. Uruppförande

11 **Tobias Broström**, *Lucernaris – Concerto for Trumpet, Live Electronics & Orchestra*, Håkan Hardenberger, Dresdner Philharmonie, Michael Sanderling, Tysk premiär, 19:30, Kulturpalast, Festsaal, Dresden,

12 **Sven-David Sandström**, *Seven days: Ballet*, Uruppförande

13 **Vladimir Levitt**, *Kaddish*, Sofia kyrka, Stockholm. Uruppförande

16 **Mirjam Tally**, *Density*, Sveriges Radios Symfoniorkester, dir. Dmitri Slobodeniouk, 18:00 Berwaldhallen, Stockholm. Uruppförande. Även 17 mars

17 **Tobias Broström**, *Piano Concerto*, Per Tengstrand, Gävle Symfoniorkester, Jaime Martin, Gävle Konserthus, 19:30, Gevaliasalen, Gävle

17 **Albert Schnelzer**, *Emperor Akbar*, Arensky Chamber Orchestra, Cadogan Hall, London

18 **Jan Sandström**, *Ecos de Eternidad*, Deanne Decker (sol.), Christian Lindberg (sol. & dir.), Teneriffas Symfoniorkester, 20:30 Tenerife Auditorium

18 **Klas Torstensson**, *Violin Concerto*, vl Angel Gimeno, Nieuw Ensemble, dir. Johannes Debus, 20:00 De Singel, Antwerpen (Festival Ars Musica, Belgisk premiär)

19 **Mattias Sköld**, *Requiem*, Nordic Saxophone Quartet, Olaus Petri kyrka, Örebro. Uruppförande

24 **Jan Sandström**, *A Motorbike Odyssey*, Christian Lindberg, Concertgebouw Orchestra, dir. David Robertson. 20:15 HET Concertgebouw, Amsterdam. Även 25 mars

29 **Tobias Broström**, *Buxtehude Remixed*, Helsingborgs Symfoniorkester, Andrew Manze, Wiener Konzerthaus, Österrike. Österikisk premiär

29 **Rolf Martinsson**, *Variations for Orchestra*, Helsingborgs Symfoniorkester, dir. Andrew Manze, Konzerthaus, Wien, Österrike, Österrikisk premiär

31 **Tobias Broström**, *Lucernaris – Concerto for Trumpet, Live Electronics & Orchestra*, Håkan Hardenberger, Malmö Symfoniorkester, Thomas Söndergård, 19:30, Konserthuset i Malmö

31 **Mats Larsson Gothe**, *Sisyphus dreams*, för violin, cello och orkester, Norrlandsoperan, Umeå. Uruppförande

APRIL

01 **Albert Schnelzer**, *Scene II*, Björn Kleiman – vl, Nils Klöfver – gt, Felleshaus, Nordische Botschaften, Berlin

02 **Sven Hagvil**, *Symphony of Solitarities*, S:t Johannes Kammarkör, dir. Karin Oldgren, Anders Paulsson, sopransaxofon, 16:00 S:t Johannes kyrka, Stockholm

03 **Sven Hagvil**, *Symphony of Solitarities*, S:t Johannes Kammarkör, dir. Karin Oldgren, Anders Paulsson, sopransaxofon, 18:00 Heliga Trefaldighets kyrka, Arboga

07 **Rolf Martinsson**, *Chamber Concerto No. 2*, Svenska Kammarorkestern, dir. David Björkman, Konserthuset, Örebro

07 **Rolf Martinsson**, *Double Bass Concerto*, Dan Styffe, Oslo Philharmonic Orchestra, dir. Jukka-Pekka Saraste, Konserthuset, Oslo, Norge. Uruppförande

08 **Rolf Martinsson**, *Double Bass Concerto*, Dan Styffe, Oslo Philharmonic Orchestra, dir. Jukka-Pekka Saraste, Norges Musikhögskola, Oslo, Norge

09 **Anna Eriksson**, *Pat and Cat into the woods*, Duo EN.D.E (Katarina Widell, blockflöjt och Patrik Karlsson, ärkeluta), Skinnskatteberg

09 **Malin Bång**, *Photon glades*, Duo EN.D.E (Katarina Widell, blockflöjt och Patrik Karlsson, ärkeluta), Skinnskatteberg

09 **Tebogo Monnakgotla**, *Four musical poems*, Duo EN.D.E (Katarina Widell, blockflöjt och Patrik Karlsson, ärkeluta), Skinnskatteberg

13 **Daniel Nelson**, *Music noir*, Berwaldhallen, Stockholm. Uruppförande

16 **Klas Torstensson**, *Polarhavet*, Radio Filharmonisch Orkest, dir. Jaap van Zweden, 14:15 Concertgebouw, Amsterdam (Zaterdag-Matinee, Nederländsk premiär)

20 **Anna-Lena Laurin**, *Iphigenia*, orkesterverk med improviserande solister. Kungliga Filharmonikerna, dir. Thomas Søndergård, Solister Richie Beirach piano, Anders Bergcrantz trumpet. Stockholms konserthus. Uruppförande

27 **Peter van Tour**, *Circles and Clouds*, Stråkkvintetten Multicamerata och Gotlands Blåsarkvintett. OPCW, Haag, Nederländerna. Uruppförande

MAJ

05 **Jens Hedman**, *The Beast with Two Heads*, EAM 8 kanaler, Tsonami festival/ Recoleta center, Buenos Aires/Argentina

05 **Paula af Malmborg Ward**, *Il gallo cortonese*, *Threads* Uruppförande, *Evergreen* Kungl. Filharmonikerna, dir, Mats Rondin, Konserthuset Stockholm. Tonsättarweekend

06 **Paula af Malmborg Ward,** *Riding along E7 in the Buick of may dreams*, Sthlm Chamber Brass, Grünewaldsalen Konserthuset Stockholm. Uruppförande

06 **Paula af Malmborg Ward,** *Tempele Mentera*, Lena Willemark (sång), Kalle Frisendahl (tbn); Niklas Brommare (slv), Grünewaldsalen Konserthuset

Föreningen Svenska Tonsättare
Box 27327
10254 Stockholm

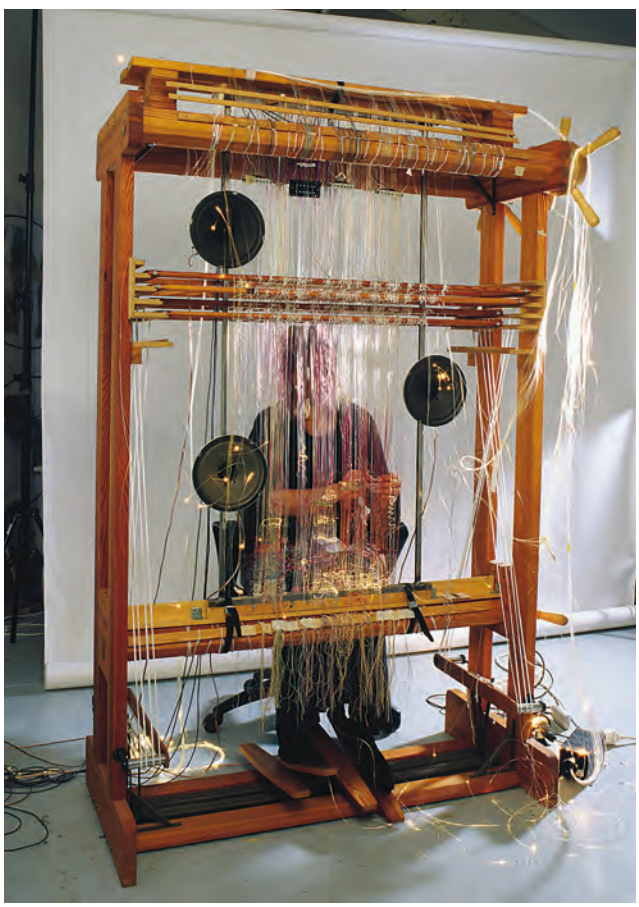
TEXT • Anna Hedelius FOTO • Bo Kågerud

Självspelande vävstol. Tradition möter experiment i SoundWeave.

NÄR TONSÄTTAREN Lars Carlsson och textilkonstnären Maria Johansson presenterade sin SoundWeave på Röhsska museet i Göteborg under festivalen Listen to the world i förrfjol blev det stor uppståndelse. Folk hade svårt att sortera in denna av rundgång självspelande vävstol i någon färdig kategori av ting. Var det ett bruksföremål eller ett instrument? Svaret är att SoundWeave är en hybrid av båda. En vävstol i grunden, men med inslag av högtalare, mikrofoner, strängar och fiberoptik i varpen. Varje gång Maria Johansson slog in en ny tråd i den gnistrande väven föddes ett ljud, som tack vare fiberoptiken blev till bild och dessutom fortplantade sig till rundgång i högtalarna. Ton och bild inspirerade i sin tur vävandet att ta nya vägar. Till Röhsska kom både de sanna väventusiasterna och rockbanden som helst ville riva loss ett riff på vävstolen.

Hur bild föder ljud och ljud i sin tur föder bild är det som än i dag intresserar Lars Carlsson och Maria Johansson, som under våren bygger en mer exklusiv SoundWeave.

– Förra gången använde vi en befintlig vävstol. Denna gång gör vi en skräddarsydd stol, som också ska innehålla ljussättning. Olika toner ger olika färger på ljuset, berättar Lars Carlsson, nybliven FST-medlem sedan ett halvår.

”En vävstol i grunden, men med inslag av högtalare, mikrofoner, strängar och fiberoptik i varpen.”

Tack vare stöd från konstnärsnämnden har Lars Carlsson och Maria Johansson möjlighet att väva vidare i gränsöverskridandets domäner.

– Det är otroligt intressant att utforska hur olika discipliner kan störa varandra och därigenom föda fram något nytt som vi inte själva kan påverka ■

composer's radio

Composer's Radio sänder ny musik av svenska tonsättare, huvudsakligen komponerad de senaste tio åren. Producent för programmen är Paulina Sundin och programvärd är Jamie Fawcus. Ett nytt program varvas med repriser och läggs varje fredag ut på www.composersradio.se eller www.fst.se
De tre senaste programmen – New FST Grants 2010 – innehåller musik av

Program nr 21: Chamber Music. Musik av Albert Schnelzer, Inger Wikström, Sergej Dmitriev, Eva Sidén, Leilei Tian.

Program nr 22: Miscellaneous. Musik av Patric Simmerud, Farangis Nurulla-Khoja, Stellan Sagvik, Catharina Palmér, Zbigniev Karkowski.

Teman för New FST Grants 2010 är:
Program nr 20: Strings. Musik av Jörgen Dafgård, Kerstin Jeppsson, Anna Eriksson, Olof Franzén, Ylva Q Arkvik.

FST:s stipendiater för 2010 samt intervjuer med Ylva Q Arkvik, Eva Sidén och Catharina Palmér.

Eva Sidén spelas i Composer's Radio.

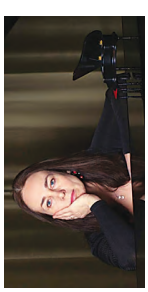

FOTO: PER-ANDERS ALLSTEN